

دۇغرو سۆزلر
جمال خجستە شورباخورلو

www.ketab.ir

سرشناسه: خجسته شورباخورلو، جمال، ۱۳۵۳-

عنوان و نام پدیدآور: دۇغرو سۆزلر/ جمال خجسته شورباخورلو

مشخصات ظاهری: ۱۲۶ص.

مشخصات نشر: انتشارات یاشیل آلما

ISBN: 978-600-95322-0-9

وضعیت فهرست نویسی: فیپا

یادداشت: فارسی - ترکی

موضوع: افسانه‌ها، قصه‌های ترکی قشقایی

موضوع: * Legends Qas. Nav.

رده بندی کنگره: G۳۰۲/۲۹۸:۳ ۱۳۹۵۸

رده بندی دیویی: ۲۰۹۰۰۹۸۲/۳۹۸

شماره کتاب شناسی ملی: ۱۵۵۰۵۰

دۇغرو سۆزلر

نویسنده: جمال خجسته شورباخورلو

مشخصات نشر: انتشارات یاشیل آلما

ISBN: 978-600-95322-0-9

نوبت چاپ: اول

لیتوگرافی و چاپ: آریا

تیراژ: ۱۰۰۰ جلد

قیمت: ۱۰۰۰۰ تومان

تلفن انتشارات: ۰۹۱۷۲۵۴۵۶۹۷

پست الکترونیکی: Email: yashilalma1393@yahoo.com

فهرست

۱۱	مقدمه
۱۳	مقدمه
۱۵	بیریمکی بۆلۆم
۱۵	• جا بۇوام سۆزلىرى
۱۷	• قازجا بۇوام سۆزلىرى
۳۱	سۆزلۆك
۳۷	ایکیمکی بۆلۆم
۳۷	• فلگناز
۳۹	فلگناز داسىنى
۷۵	سۆزلۆك:
۸۳	اۆچۆمکۆ بۆلۆم
۸۳	• حیدر بگ و سوسىر داسى تانى
۸۵	حیدر بگ و سوسىر
۱۰۱	سۆزلۆك
۱۰۷	دۆردۆمکۆ بۆلۆم
۱۰۷	• شعرلر و بیر پارا سۆزلر
۱۰۹	شعرلر و بیر پارا سۆزلر
۱۱۵	سۆزلۆك
۱۱۸	سۆزلۆك

سخن ناشر

فریکلورها و ادبیات شفاهی هر قوم و ملتی، به منزله روح و صدای درونی آن ملت است. از اعصار گذشته واقعیت های تاریخی و اجتماعی ملت ها در قالب داستانها و روایت های سرچشمه گرفته و سپس سینه به سینه به نسل های دیگر انتقال یافته اند. در گذر زمان دایان و نقالان، اندیشه ها، احساسات و عواطف خود را درون آن ریخته و بر اساس اقتضای زمان و مکان و به حکم تحول اوضاع جامعه رنگی تازه به خود گرفته اند تا برای شنوندگان و مخاطبان، غریب و نا آشنا نباشند. و با وصف حال قالب کلی و محتوای اصلی خود را حفظ کرده و فقط شاخ و برگ های آن دستخوش تغییراتی شده است و این سیرات و افزودن احساسات و عواطف و بینش بر غنای آن نیز افزوده و به حرارت اثری قوی و ماندگار پدیدار گشته است.

همچنین ادبیات شفاهی ملت ها به منزله شالوده و اساس آفرینش آثار ادبی و داستانها و شاهکارهای ادبی بوده است. از نمونه های مشهود این مدعا ایللیاد و اودیسه هومر، ماناس، شاهنامه فردوسی، افسانه کوراوغلو و... است که ابتدا از تفکر و خلاقیت افرادی هنرمند سرچشمه گرفته و در طی نسل ها همانند گلوله برفی با افزودن شاعران و راویان و عاشیقها بر غنای آن افزوده تا اینکه نهایتاً ضلوع منتشر و به مالکیت جامعه درآمده است.

با توجه به این اصل که ادبیات شفاهی از دل و بطن توده مردم برخاسته است با خود فرهنگ و رسوم، تاریخ و وقایع ثبت نشده و بکر، زبان و گویش و مردم را به همراه دارد.

در بیانی کلی می توان چنین گفت که این آفرینش های شفاهی خلق در طی اعصار در حافظه ملت و توده مردم به مثابه محصولات معنوی زندگی اجتماعی گذشتگان و بارتاب باورها، مراسمات و سنن و... پدید آورندگان آن از گذشته انسان ها دارد و از دیدگاه های مختلف تاریخی، توده شناسی، قوم و جامعه شناسی، زبان شناسی و... مورد توجه و دارای ارزش هستند.

در میان قوم قشقایی نیز ادبیات شفاهی از جمله متلها و مثل ها، آساناک ها و واسونکها، داستانهای عاشقانه قریب و صنم، کرم و اصلی، محمود و نگار، مهر و خاور و... قدمتی دیرینه داشته اند و به صورت سینه به سینه به نسلها انتقال یافته و به حافظه تاریخی جامعه سپرده شده است.

کتاب پیس، در حاصل تلاش مولف آن آقای "جمال خجسته" برای ثبت و ضبط دو اثر از داستان های شفاهی قشقایی است که از حافظه عمور جامه (به طور خاص از زبان پدر بزرگ خود) برگرفته اند و با زبان و بیانی ساده و صمیمی و در عین حال مملو از کلمات و عبارات و مثل های نغز و بومی به رشته تحریر درآورده و برای اولین بار انتشار می یابد.

امید است مقبول طبع خوانندگان و سرهنگان دهستان عزیز ملت قشقایی قرار گیرد.

فرود بهمنگیری

انتشارات یاشیل آلمان

مقدمه

يارادان تاري آدپينان باغيشلايان مهربان دير
اركي اه ورن توردميش دير، هر نه واردير يارادان دير

اياو، گوتورن اولسا هر يولونگ بير اماجي وار

قشقايبى اؤلور دا بيلن كيمسه لر كي ديلچى ليك ده
چاليشيرلار وارن سى نئينگ باخيملارن بير يانا دير. اؤ دا
ديليميزى ادبى كررالنلارنندان اورگنمك - بئسلمك و
دونايا بيلينديرمك دير. بيلر دن انشيدميشم كي بويورموشلار،
اياق گوتورمك اؤتورماك داسى دير. اماجىما چاتماسام دا
اوز قرنتمه چابالاميشام. "بى يولوندا هنج بير چابا صرفه
سيز اولماز" (كوچنده).

هر يازيدا بير اؤخويان دا وار. بو الينگ زده كي اثر
"رحمتلى موللا خورشيد شۇرباخارلى شيش بؤلوكار" ال يازى
لارن دير. كي قشقايبى ديلينده و فولكلوروندا داستانلار كي
گچميش زمانلاردان قالميش گننه دن بير احساسلى و صدى
نهجه اينن بيان اندير. و اوردان كي طبيعت اينن چاليشان
كيمسه لر چوخ درين باخيشلى و سرين احساس لى اولاسى،
اوز شعرلريندن ده "خورشيد آفرين و فلكناز داستانينا و همى

دە حیدر بەی اینن سوسنبر سرگذشتینە "قوشموش و بیر صمیمی اثر یاراشتیرمیش.

بو ال یازی لار کی او رحمت لی دن قالمیش ایمیش، قشقای نینگ بیر یانلق لی و اوره ک یاندىران اوشاقلاریندان "مهندس جمال خجسته" کی موللا خورشید اینگ نوه سی اؤلوب کۇپپالاشتیریب و "دوغرو سۆزلر" کیتابی قالیندا چارمن لی اۇخویانلار الینه چاتمیش دیر.

بو اثر اۆز یئرینده قشقای نینگ عامیانه ادبیاتینا بیر یتنگی باخیش دیر. تامان ایمید واریمیز بو یۇلدا هر کیم اۆز قرنتی سینە آیای گریور تا وارئ یانلی "دننیمیزی آنادیلیمیزه ادا اندمیش اۇلات

دیلم آى - ییل اییم آى دیرچلیب اۇولان دیلم آى ی!

انلیم آى انل انلیم آى هاینما هوی وئر انلیم آى ی!

بسم الله صفری کشکولو (کوچنده)

مقدمە

پاراڧان تارىخىي ئادىيان

پاراڧاندا بىر پارا خىكايات ايلرى، تارىخىي رحمت اندمىشى قۇجا بۇۋام تعريف اندىب شعر قۇشويۇردى. سۆزلىرى نىنگ بىر پارا خىنى كىت نىۋارى اۆستۈندە كى اۆز سسى اينىن دىمىشلىرىمىز. "تە نىۋارىنىڭ چۇخ يىرلىرىندە سس يۇخ و ساف اۆلمۈش بىر پارا يىرىندە دە، سس قىرىشۇر، اۆلمۈيۇر اۆنگلايانىڭ گۆرىنىڭ نىسبىل مىش)، بىر پارا سىنى دا قۇۋم و خىش لىرىمىزدىن يىغىپ * كۆپ اندمىش. قابىل بىلسىڭىز اۆ تعريفلىرىمىز قۇشمالارنى اۆز دىللىرىدە يازمىش بىر كىتاب اندمىش. از و چۇخلوگونو اۆز بىر كۆلۈگۈنگۈزە باغىشلايىنىڭ. يىنى دىر "اۆل" بىر خايطىرە بىلگىزە تعريف اندم.

اوشاق ايدىم. بىر تۇۋسان اۋباە نىڭ اۆرتىغى * يايلاقدا ايدىلار. بىلە بىلە قۇنويۇردىك "كلان اۆلرە (كلوان بىزىم سىرحدىمىزدىر). قۇجا بۇۋام اۋى ايدى * بىزىم اۋىمىز قۇنويۇردى. سىلمەخۇر * لىپىندە ايدىك.

قۇجا بۇۋامنىڭ ھىمىشە باشى شولوق و چۇخ دىقراڧىيان كۆكۈدۈ. ھىمى قىدىمىن تعريف اندىۋردى، ھىمى دىقراڧىيان دىۋردى.

تعريفىدىن دۇيالى دىگىلدى. گۆرۈ يۇردونىڭ ھىمىشە فلگىنار ائىنان خىدربىگىن تعريف اندىۋر و قاشقايى نىنگ رحمتلى ادى سانلى شاعىرى، ماذون شىرلىرىنى بىر جە بىر جە كىتابا

باخمامىش اۇخويۇر و مەنى انديۇر. بونو(مونو) دئەمدىم چۇخ
گۈزەل دە خط يازى يۇردى.

خطى نىنگ نوموناسىندان واريمدىر كى دۇرد - بىش
دۆزۈم* مازون شعرلرىندىن اللى ايل بوندان ايلرى يازمىشدىر
بىر اۇبا عكسى اۆستۈنە كى بىر عمى اۇغلودا واريدى،
ونى بىلمە. يادى خەيرلىك اچى و نر مىشم چاپ اندمىشلىر و
آميئىر كىتاب اۆستۈنە.

جمال خجستە